

Sygn. akt V U 689/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2018 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Głowczyński

Protokolant: star. sekr. sądowy Magdalena Teteruk

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2018 r. w Legnicy

sprawy z wniosku B. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o rekompensatę z tytułu pracy w szczególnych warunkach

na skutek odwołania B. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 11 sierpnia 2017 r.

znak (...)

oddala odwołanie

SSO Krzysztof Głowczyński

Sygn. akt VU 689/17

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 11 sierpnia 2017 r., znak: (...), odmówił przyznania wnioskodawczyni B. M. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ponieważ na dzień 31 grudnia 2008 r. nie udowodniła żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach wobec wymaganych co najmniej 15 lat. Organ rentowy wskazał, że nadal nie uznał jako pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia w (...)S.A. od 01 września 1976 r. do 07 grudnia 2003 r., ponieważ z nadesłanych dokumentów, między innymi charakterystyki stanowiska i zakresu obowiązków wynika, iż wnioskodawczyni wykonywała szereg obowiązków nie związanych z pracą na stanowisku „operator mikroskopów i monitorów ekranowych”. Ubezpieczona zajmowała stanowiska, na których posługiwanie się w pracy komputerem zaopatrzonym w monitor ekranowy, bez względu na czas korzystania z tego urządzenia elektronicznego nie wystarczy do zaliczenia jako kwalifikowanego zatrudnienia o znacznej szkodliwości dla zdrowia lub o znacznej uciążliwości. Nie mogła to zatem być praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako operator mikroskopów i monitorów ekranowych.

W odwołaniu od powyższej decyzji B. M. podała, że przedłożyła świadectwo wykonywania w okresie od 01 września 1976 r. do 07 grudnia 2003 r. pracy w szczególnych warunkach jak również dostarczyła zakres obowiązków oraz przykładowy angaż z uwzględnieniem dodatku szkodliwego w Dziale (...). Poza podstawowym obowiązkiem

terminowego przygotowania nośników dla systemu finansowo-księgowego, płace, kadry, gospodarka materiałowa, sporadycznie i jednostkowo w przerwach regulaminowych czy w przerwach awaryjnych, konserwacja, brak prądu, itp. wykonywała resztę obowiązków. Po powrocie z macierzyńskiego w 1990 r. zmieniła się technologia i pojawiły się komputery osobiste.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. wniósł o jego oddalenie. W uzasadnieniu wskazał, że wnioskodawczyni nie spełnia warunku określonego w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych, ponieważ do 01 stycznia 2009 r. wobec wymaganych co najmniej 15 lat, nie udowodniła żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach, w rozumieniu przepisów art. 32 ustawy emerytalnej.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni B. M., ur. (...), jest uprawniona od 01 marca 2017 r. do przyznanej w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego decyzją z dnia 21 marca 2017 r. emerytury.

(o k o l i c z n o ś c i n i e s p o r n e)

W okresie od 01 września 1976 r. do 21 kwietnia 2017 r. wnioskodawczyni była zatrudniona w (...)S.A. w P. kolejno na stanowiskach:

- 01.09.1976 – 30.11.1976 ustawiacz maszyn elektronicznych; w sekcji (...),
- 01.12.1976 – 30.11.1978 ustawiacz elektronicznych maszyn cyfrowych; w Dziale (...),
- 01.07.1980 – 31.07.1983 starszy referent techniczny ds. eto,
- 01.08.1983 – 31.08.1990 specjalista informatyk,
- 01.09.1990 – 30.09.1991 specjalista ds. informatyki,
- 01.10.1991 – 31.03.1992 starszy specjalista ds. informatyki,
- 01.04.1992 – 31.03.1995 inspektor ds. informatyki,
- 01.04.1995 – 30.06.2005 inspektor,
- 01.07.2005 – 31.05.2007 specjalista ds. przygotowania produkcji,
- 01.06.2007 – 21.04.2017 specjalista ds. gospodarki materiałowej.

W czasie tego zatrudnienia wnioskodawczyni korzystała z urlopu wychowawczego w okresach od 09 marca 1985 r. do 16 września 1987 r. i od 24 grudnia 1987 r. do 14 stycznia 1990 r.

D o w ó d: w aktach emerytalnych: świadectwo pracy, k. 22.

kserokopie umów o pracę, k. 43-44 i 45-46,

kserokopie angaży, k. 47,

karta stanowiska pracy, k. 48

W świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z dnia 20 listopada 2002 r. pracodawca stwierdził, że B. M. w okresie od 01 września 1976 r. do nadal stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace operatora monitorów ekranowych na stanowisku inspektora ds. informatyki w dziale informatyki, wymienione w dziale XIV poz. 5 pkt 5 wykaz A załącznika nr 1 do zarządzenia Nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym

charakterze w zakładach resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. Nr 1-3, poz. 1 MHiPM z 1985 r.). Z kolei w świadectwie z dnia 19 maja 2017 r. pracodawca podał, iż wnioskodawczyni w okresie zatrudnienia od 01 września 1976 r. do 21 kwietnia 2017 r., w okresach:

- 1) 01.09.1976 – 30.11.1976,
- 2) 01.12.1976 – 30.11.1978,
- 3) 01.07.1980 – 31.07.1983,
- 4) 01.08.1983 – 31.08.1990,
- 5) 01.09.1990 – 30.09.1991,
- 6) 01.10.1991 – 31.03.1992,
- 7) 01.04.1992 – 31.03.1995,
- 8) 01.04.1995 – 30.06.2005,
- 9) 01.07.2005 – 31.05.2007,
- 10) 01.06.2007 – 21.04.2017

stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywała prace poz. 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8, 9 Dział XIV poz. 5 szczególnie obciążające wzrok i wymagające precyzyjnego widzenia w kartografii, montażu mikroelementów wymagającego posługiwania się przyrządami optycznymi oraz przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych. Zatrudniana na stanowisku:

- 1) ustawiacz maszyn elektronicznych/charakter pracy na stanowisku ustawiacz maszyn elektronicznych odpowiada pod względem rodzaju wykonywanej pracy i zakresu obowiązków stanowisku branżowemu, tj. Dz. XIV, poz. 5 pkt 5 operator mikroskopów i monitorów ekranowych; zmiana nazwy nastąpiła w wyniku przyjętego nazewnictwa stanowisk w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy i nie powodowała zmiany zakresu obowiązków oraz warunków pracy,
- 2) ustawiacz elektrycznych maszyn cyfrowych/charakter pracy na stanowisku ustawiacz elektrycznych maszyn cyfrowych odpowiada pod względem rodzaju wykonywanej pracy i zakresu obowiązków stanowisku branżowemu tj. Dz. XIV poz. 5 pkt 5 operator mikroskopów i monitorów ekranowych; zmiana nazwy nastąpiła w wyniku przyjętego nazewnictwa stanowisk w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy i nie powodowała zmiany zakresu obowiązków oraz warunków pracy,
- 3) starszy referent techniczny ds. (...)/charakter pracy na stanowisku starszy referent techniczny ds. (...) odpowiada pod względem rodzaju wykonywanej pracy i zakresu obowiązków stanowisku branżowemu tj. Dz. XIV poz. 5 pkt 5 operator mikroskopów i monitorów ekranowych; zmiana nazwy nastąpiła w wyniku przyjętego nazewnictwa stanowisk w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy i nie powodowała zmiany zakresu obowiązków oraz warunków pracy,
- 4) samodzielny informatyk/charakter pracy na stanowisku samodzielny informatyk odpowiada pod względem rodzaju wykonywanej pracy i zakresu obowiązków stanowisku branżowemu tj. Dz. XIV poz. 5 pkt 5 operator mikroskopów i monitorów ekranowych; zmiana nazwy nastąpiła w wyniku przyjętego nazewnictwa stanowisk w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy i nie powodowała zmiany zakresu obowiązków oraz warunków pracy,
- 5) specjalista informatyk/charakter pracy na stanowisku specjalista informatyk odpowiada pod względem rodzaju wykonywanej pracy i zakresu obowiązków stanowisku branżowemu tj. Dz. XIV poz. 5 pkt 5 operator mikroskopów

i monitorów ekranowych; zmiana nazwy nastąpiła w wyniku przyjętego nazewnictwa stanowisk w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy i nie powodowała zmiany zakresu obowiązków oraz warunków pracy,

6) specjalista ds. informatyki/charakter pracy na stanowisku specjalista ds. informatyki odpowiada pod względem rodzaju wykonywanej pracy i zakresu obowiązków stanowisku branżowemu tj. Dz. XIV poz. 5 pkt 5 operator mikroskopów i monitorów ekranowych; zmiana nazwy nastąpiła w wyniku przyjętego nazewnictwa stanowisk w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy i nie powodowała zmiany zakresu obowiązków oraz warunków pracy,

7) starszy specjalista ds. informatyki/charakter pracy na stanowisku starszy specjalista ds. informatyki odpowiada pod względem rodzaju wykonywanej pracy i zakresu obowiązków stanowisku branżowemu tj. Dz. XIV poz. 5 pkt 5 operator mikroskopów i monitorów ekranowych; zmiana nazwy nastąpiła w wyniku przyjętego nazewnictwa stanowisk w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy i nie powodowała zmiany zakresu obowiązków oraz warunków pracy,

8) inspektor ds. informatyki/charakter pracy na stanowisku inspektor ds. informatyki odpowiada pod względem rodzaju wykonywanej pracy i zakresu obowiązków stanowisku branżowemu tj. Dz. XIV poz. 5 pkt 5 operator mikroskopów i monitorów ekranowych; zmiana nazwy nastąpiła w wyniku przyjętego nazewnictwa stanowisk w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy i nie powodowała zmiany zakresu obowiązków oraz warunków pracy,

9) inspektor/charakter pracy na stanowisku inspektor odpowiada pod względem rodzaju wykonywanej pracy i zakresu obowiązków stanowisku branżowemu tj. Dz. XIV poz. 5 pkt 5 operator mikroskopów i monitorów ekranowych; zmiana nazwy nastąpiła w wyniku przyjętego nazewnictwa stanowisk w Zakładowym Układzie Zbiorowym Pracy i nie powodowała zmiany zakresu obowiązków oraz warunków pracy

wymienionym w dziale XIV poz. 5 pkt 5 zał. nr 3 1-3 wykaz A do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 r. w sprawie stanowisk pracy na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz.Urz. MHiPM nr 1-3);

przy czym w okresach od 09 marca 1985 r. do 16 września 1987 r. i od 24 grudnia 1987 r. do 14 stycznia 1990 r. wnioskodawczyni przebywała na urlopie wychowawczym.

D o w ó d: w aktach emerytalnych: świadectwo, k. 36.

B. M. otrzymywała dodatek szkodliwy w listopadzie 1992 r., w maju 1993 r., w czerwcu 1997 r., w styczniu 1999 r.

D o w ó d: w aktach emerytalnych: angaże.

Orzeczeniem lekarskim z dnia 30 sierpnia 1976 r. stwierdzono, że B. M. jest zdolna do pracy na stanowisku operatora (...) na pow. (stażystka) – ustawiacz maszyn elektronicznych.

D o w ó d: w aktach osobowych – skierowanie na badanie z 17 sierpnia 1976 r., k. 3.

W zakres obowiązków wnioskodawczyni na stanowisku starszego referenta technicznego ds. (...) wchodziły między innymi w szczególności:

1. udział przy programowaniu, wdrażaniu i eksploatacji systemów informatycznych Zakładów (...),
2. prawidłowe przygotowanie zadań do wykonania przez komputer,
3. optymalizowanie czasu pracy komputera,
4. wdrażanie nowych technologii przetwarzania,
5. prawidłowa gospodarska taśmami magnetycznymi i innymi nośnikami informacji,

6. dbałość o prawidłowe kompletowanie przechowywanie oprogramowania źródłowego i binarnego,
7. przetwarzanie harmonogramu wdrożeń systemów,
8. terminowe drukowanie wydawnictw kontrolnych i użytkowych,
9. wnioskowanie o drukowanie w poligrafii dokumentów dla systemów,
10. bieżące informowanie kierownika (...)odnośnie trudności lub przyspieszeń prac objętych harmonogramem wdrożeń, bieżącej eksploatacji systemów, a także odnośnie czasu pracy komputera,
11. dbałość o dokumentację systemów, jej bieżące aktualizowanie oraz dokumentację eksploatacji komputera,
12. znajomość zagadnień objętych systemami przez pracownika,
13. zapoznawanie pracowników (...) spoza Zakładowego Ośrodka (...) z problematyką elektronicznego przetwarzania danych,
14. dbałość o unifikację głównych identyfikatorów systemów, celem łatwiejszej ich integracji,
15. przekazywanie kierownikowi Zakładowego Ośrodka(...) możliwości łączenia systemów celem uzyskania nowych rozwiązań, dostosowanych do potrzeb zakładu,
16. przekazywanie współpracownikom doświadczeń w zakresie nowych opracowań, wdrożeń i eksploatacji systemów informatycznych,
17. wykonywanie niezbędnych opracowań dotyczących informatyki,

d o w ó d: w aktach emerytalnych: karta stanowiska pracy, k. 48-50.

Z dniem 01 października 1981 r. powierzono wnioskodawczyni dodatkowe obowiązki szczegółowe związane z ewidencją czasu pracy:

1. wystawianie przepustek jednorazowych na polecenie kierownika działu i ich rejestracja,
2. sporządzanie dowodów zarobkowych,
3. ewidencja czasu pracy przepracowanego i nieprzepracowanego pracowników działu zgodnie z poleceniem kierownika,
4. prowadzenie rejestrów dotyczących zwolnień chorobowych, rozłąk,
5. archiwowanie dokumentów związanych z ewidencją czasu pracy,
6. sporządzanie wykazów na bony towarowe dla pracowników działu,
7. zastępowanie kierownika działu w przypadku jego nieobecności.

D o w ó d: w aktach emerytalnych: uzupełnienie zakresu obowiązków, k. 53.

Zakres obowiązków szczegółowych ubezpieczonej na stanowisku specjalisty ds. informatyki wchodziły:

1. sprawy osobowe działu,
2. sporządzanie dowodów zarobkowych pracowników stacji (...),

3. wystawianie przepustek jednorazowych na polecenie kierownika działu i ich rejestracja,
4. ewidencjonowanie czasu przepracowanego i nieprzepracowanego pracowników działu oraz ich archiwowanie,
5. prowadzenie rejestrów dotyczących zwolnień chorobowych,
6. sporządzanie imiennych wykazów pracowników działu (np. na bilety),
7. eksploatacja systemów w (...) w L.,
8. gospodarka materiałowa + przedmioty nietrwałe + informatyzacje dla materiałów i półfabrykatów,
9. płace pracowników na stanowiskach robotniczych,
10. udział przy projektowaniu, wdrażaniu i eksploatacji systemów informatycznych (...),
11. prawidłowa gospodarka taśmami magnetycznymi oraz innymi nośnikami informacji,
12. kompletowanie i przechowywanie oprogramowania źródłowego i binarnego,
13. terminowe drukowanie wydawnictw kontrolnych i użytkowych,
14. kontrola spływu dokumentów źródłowych i (...),
15. dbałość o dokumentację systemów jej bieżące aktualizowanie oraz dokumentację eksploatacji komputera.

D o w ó d: w aktach emerytalnych: karta stanowiska pracy, k. 55-57.

Szczegółowy zakres obowiązków B. M. na stanowisku inspektora ds. informatyki obejmował poza obowiązkami na stanowisku specjalisty ds. informatyki, wymienionymi wyżej w pkt 1 – 8, 10 - 15 obowiązki:

1. wdrażanie systemu (...) ewidencja i rozliczanie materiałów (w czasie rzeczywistym),
2. współpraca z firmą dostarczającą programy (...),
3. szkolenie użytkowników systemu,
4. opracowanie dokumentacji technicznej i dokumentacji eksploatacyjnej systemów,
5. organizowanie rozliczania i bieżąca eksploatacja systemu (...),
6. zapoznawanie pracowników oddziału spoza działu z problematyką (...),
7. ścisła współpraca ze służbami informatycznymi innych zakładów,
8. przestrzeganie przyjętego trybu postępowania w dziale, w (...) (lub (...)).

D o w ó d: w aktach emerytalnych: karta stanowiska pracy, k. 61 – 62.

Na podstawie karty stanowiska pracy, na stanowisku inspektora ds. informatyki szczególne obowiązki należały:

1. sporządzanie dowodów zarobkowych pracowników stacji (...),
2. wystawianie przepustek jednorazowych na polecenie kierownika działu i ich rejestracja,
3. ewidencjonowanie czasu przepracowanego i nieprzepracowanego pracowników działu oraz ich archiwowanie,

4. prowadzenie rejestrów dotyczących zwolnień chorobowych,
  5. sporządzanie imiennych wykazów pracowników działu (np. na bilety),
- a także eksploatacja systemów w (...) w L., w tym:
6. gospodarka materiałowa + przedmioty nietrwałe + inwentaryzacje dla materiałów i półfabrykatów,
  7. współpraca z firmą dostarczającą programy (...),
  8. szkolenie użytkowników systemu,
  9. opracowanie dokumentacji technicznej i dokumentacji eksploatacyjnej systemów,
  10. organizowanie rozliczania i bieżąca eksploatacja systemu (...),
  11. udział przy projektowaniu, wdrażaniu i eksploatacji systemów informatycznych w oddziale,
  12. prawidłowa gospodarka taśmami magnetycznymi oraz innymi nośnikami informacji,
  13. kompletowanie i przechowywanie oprogramowania źródłowego i binarnego,
  14. terminowe drukowanie wydawnictw kontrolnych i użytkowych,
  15. kontrola spływu dokumentów źródłowych i (...),
  16. dbałość o dokumentację systemów jej bieżące aktualizowanie oraz dokumentację eksploatacji komputera,
  17. zapoznavanie pracowników oddziału spoza działu z problematyką (...),
- i inne.

D o w ó d: w aktach osobowych karta stanowiska pracy, k. 26

W czasie, gdy świadek J. S. przyjmowała się do pracy w 1988 r., nośnikami informacji były jeszcze karty perforowane.

D o w ó d: zeznanie świadka J. S., k. 33v.

Jako ustawiacz maszyn elektronicznych w (...) wnioskodawczyni wykonywała pracę polegającą na wprowadzaniu albo sprawdzaniu danych na dziurkarkach i sprawdzarkach. Były to prymitywne komputery. Jej praca polegała na wprowadzaniu przy użyciu klawiatury danych systemowych, typu płace, kadry, gospodarka materiałowa. W skład wyposażenia stanowiska wchodziły urządzenia służące do wytwarzania kart perforowanych, które były nośnikami informacji. Wnioskodawczyni cały czas wykonywała taką samą pracę. Po jej powrocie z macierzyńskiego, w latach 90-tych wprowadzono komputery osobiste. Nie było już kart perforowanych.

D o w ó d: wyjaśnienia wnioskodawczyni, k. 34.

(...) były zarówno urządzeniami obejmującymi czytniki kart, perforatory kart oraz dziurkarko-sprawdzarki, jak również systemem opartym na kartach perforowanych.

D o w ó d: opinia, k. 41.

We wniosku o przeszerogowanie z dniem 01 lutego 1992 r. wskazano na „przekazanie Pani B. M. spraw dotyczących wdrożenia systemu gospodarki materiałowej (...) na komputerach (...)” Komputery (...) były już typowymi komputerami osobistymi.

d o w ó d: w aktach osobowych - wniosek o przeszeregowanie,

opinia, k. 43.

Głównym i priorytetowym obowiązkiem wnioskodawczyni było terminowe przygotowanie nośników dla systemów finansowo-księgowych, płace, kadry, gospodarka materiałowa. W późniejszych latach, tj. od 1990 r. (powrót z macierzyńskiego) zmieniła się technologia i były komputery osobiste.

(o k o l i c z n o ś c i niesporne; szczególnie w świetle treści odwołania).

W okresie od 01.09.1976 r. do czasu powrotu z urlopu wychowawczego (15 stycznia 1990 r.) wnioskodawczyni wykonywała prace na urządzeniach służących do wytwarzania kart perforowanych. Jednym z takich urządzeń była A. (...). A. (...) to urządzenie mechaniczno–elektryczne będące dziurkarko–sprawdzarką kart. Urządzenie takie nie zawiera monitora. Dziurkarki służą do przenoszenia na karty maszynowe danych liczbowych w postaci dziurek. Dziurkarki działają na zasadzie zgodnie, z którą naciśnięcie na klawisz włącza kontakt, w wyniku czego zamknie się obwód elektryczny i wzbudzi elektromagnes przyciągając do siebie dźwignię. Przyciągnięcie dźwigni przez system dźwigni kolankowych spowoduje uderzenie o stempel, który popchnięty w dół wybijie otwór w karcie znajdującej się w tym czasie pomiędzy matrycami. Po zwolnieniu nacisku na klawisz (cyfrowy lub literowy) nastąpi rozerwanie ogniwa elektrycznego, w wyniku czego elektromagnes puści dźwignię, która pod wpływem sprężyny odskoczy w lewo zwalniając nacisk na stempel dziurkujący. Stempel pod wpływem swojej sprężyny wróci do pozycji wyjściowej. Jednocześnie uruchomi się mechanizm posuwu karetki. Kasetka wraz ze znajdującą się w niej kartą maszynową przesunięta zostanie o jedną kolumnę w lewo ustawiając się w ten sposób do dziurkowania kolumny następnej. Według wskazanej zasady działają dziurkarki jednookresowe.

Na zupełnie innej zasadzie zbudowane są dziurkarki przeznaczone do dziurkowania kart 90-kolumnowych. W dziurkarkach 90-kolumnowych najpierw nastawia się na klawiaturze maszyny wszystkie dane, które mają być przeniesione na kartę, po czym naciska na specjalny klawisz i następuje jednoczesne wydziurkowanie całej karty. Są to więc tzw. dziurkarki dwuokresowe z uwagi na to, że proces dziurkowania składa się z dwóch operacji oddzielonych od siebie w czasie - nastawianie danych i dziurkowanie karty, zasadniczą zaletą dziurkarek dwuokresowych jest możliwość poprawienia błędu w nastawieniu danych, jeśli błąd zostanie zauważony przed naciśnięciem na klawisz dziurkowania. W dziurkarkach jednookresowych każde błędne naciśnięcie na klawisz, wywołując natychmiastowe działania mechanizmu dziurkującego, uniemożliwia poprawienie błędu a więc powoduje zniszczenie karty.

Wydajność pracy na maszynach dziurkujących zależy prawie wyłącznie od subiektywnych właściwości pracowników, tzn. od szybkości, z jaką operator może nastawiać dane na klawiaturze maszyny. Najlepsze wyniki osiąga się po opanowaniu tzw. ślepej metody pracy, polegającej na tym, że pracownik odczytuje dane z dokumentu i nastawia je na klawiaturze maszyny nie odrywając oczu od dokumentu. Praktycznie można wydziurkować około 100-120 kart 80-kolumnowych na godzinę.

Sprawdzarki mają bardzo wiele cech wspólnych z dziurkarkami. Są również bardzo podobne do nich z wyglądu zewnętrznego. Praca na sprawdzarkach, podobnie jak na dziurkarkach, polega na nastawianiu na klawiaturze danych odczytanych z dokumentu źródłowego.

Różnica w działaniu tych maszyn polega tym, że naciśnięcie na klawisz sprawdzarki nie wywołuje wybicia dziurki w karcie, a jedynie sprawdzenie, czy w miejscu, w którym powinna być dziurka jest ona tam rzeczywiście. W przypadku stwierdzenia różnicy maszyna sygnalizuje błąd.

Zasada konstrukcji sprawdzarek opiera się na tym, że naciśnięcie na klawisz odpowiadający wydziurkowanej w karcie cyfrowej wywołuje zamknięcie obwodu elektrycznego, który pobudza elektromagnes kierujący przesuwem mechanizmu karetki do następnej kolumny. W przypadku - kiedy naciśnięty klawisz na sprawdzarce nie odpowiada

wydzierkowanej w danej kolumnie karty cyfrze - obwód elektryczny nie zostanie zamknięty, elektromagnes nie zostanie wzbudzony i kartka nie przesunie się, co zasygnalizuje operatorowi fakt zaistnienia błędu.

Fakt sprawdzania karty jest na każdej karcie w odpowiedni sposób zaznaczony. Tak na przykład, sprawdzarki 80-kolumnowej fakt sprawdzenia poszczególnych kolumn karty oznaczają za pomocą specjalnego znacznika (np. krzyżyka lub litery) w dolnej części karty - pod pozycję 9, a sprawdzarki 90-kolumnowe - za pomocą półkola dziurkowanego w dolnej części karty po jej całkowitym sprawdzeniu.

D o w ó d: fragment pracy T. W. pod tytułem „podstawowe wiadomości o maszynach liczących” wraz ze zdjęciami poglądowymi dziurkarko- sprawdzarek, k. 92-102.

Praca na takich urządzeniach polegała na włożeniu do nośnika kart perforowanych, wklepaniu przy użyciu klawiatury danych z dokumentów. Była to praca na akord. Urządzenia te do 1994 r. nie miały monitorów. Był tylko niewielki ekran, który wskazywał ilość wykonanych kart i godzinę. Na karty perforowane nanoszono dane dotyczące płac, gospodarki materiałowej i paliwowej. Monitory pojawiły się około 1994 r. i były to monitory kineskopowe, migające.

D o w ó d: zeznanie świadka Z. S., k. 107.

Na podstawie dokumentacji zgromadzonej w aktach sprawy nie można jednoznacznie wskazać okresu wykonywania przez wnioskodawczynię pracy z zastosowaniem monitora kineskopowego ((...)) oraz ewentualnego „przejścia” na monitor (...) (monitor ciekłokrystaliczny), który w znacznym stopniu eliminuje uciążliwości związane z obciążeniem narządu wzroku. Należy jednak uznać, że w oddziałach (...) w tym w zakładzie pracy wnioskodawczyni, monitory typu (...) zaczęto wprowadzać około 2004 r. tj. w okresie późniejszym niż wskazany, jako okres pracy wykonywanej przez wnioskodawczynię określonej, jako praca w szczególnych warunkach.

W odniesieniu do występowania promieniowania elektromagnetycznego i jonizującego należy stwierdzić, że monitory komputerowe są źródłem zmiennych pól elektrycznych i magnetycznych z pasma od 50 Hz -150 Hz i 15- 150 kHz, przy czym monitory kineskopowe emitowały większe pola elektromagnetyczne niż monitory (...). Pomimo tego, brak jest podstaw naukowych do stwierdzenia, że ekspozycja na pole elektromagnetyczne i promieniowanie jonizujące emitowane przez monitory kineskopowe ((...)) były szkodliwe dla człowieka. W związku z powyższym ekspozycję tą należy uznać za pomijalną. Również szczegółowe badania nie potwierdziły zwiększonego ryzyka niekorzystnych skutków zdrowotnych np. u kobiet obsługujących terminale komputerowe. Poziomy natężenie pól w okresie pracy wnioskodawczyni nie przekraczały wartości granicznych strefy bezpiecznej i nie mogły powodować jakiegokolwiek zagrożenia dla zdrowia. Strefa bezpieczna oznacza tutaj obszar położony poza strefą ochronną, w którym przebywanie ludzi nie podlega żadnym ograniczeniom, niezależnie od stanu zdrowia, wieku itp., tj. obszar, w którym ekspozycja nie niesie za sobą żadnych skutków zdrowotnych. Wynika to również z faktu, że już od około 1990 r. wprowadzane na rynek monitory objęte były certyfikatami potwierdzającymi spełnienie odpowiednich kryteriów bezpieczeństwa, np. spełnienie normy (...) potwierdzającej ograniczenie emisji pól elektromagnetycznych. Późniejsze certyfikaty nadawane monitorom i oznaczone skrótem (...) tzw. (...), praktycznie wyeliminowały problem ekspozycji operatorów komputerów na pola. Ponadto późniejsze normy rozszerzono również o aspekty bezpieczeństwa elektrycznego ((...)), ekologii, ergonomii widzenia i barwy ((...)) oraz odporności na wewnętrzne pola magnetyczne ((...) i (...)).

W wyniku badań prowadzonych w latach 80 i 90 w Centralnym Instytucie Ochrony Pracy wykazano, że poziomy pola elektromagnetycznych na stanowiskach pracy wyposażonych w monitory kineskopowe są znacznie mniejsze od wartości wyznaczających granicę strefy zagrożenia w odniesieniu do ekspozycji pracowników (ok. 100 do 1000 razy). Z kolei monitory ciekłokrystaliczne ((...)) emitują o kilka do kilkunastu razy mniejsze natężenie pól elektromagnetycznych niż monitory kineskopowe ((...)).

D o w ó d: - opinia biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii z dnia 16.02.2018 r. k.37- 46,

- opinia uzupełniająca biegłego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ergonomii z dnia 03.04.2018 r. k.67-69,

- w aktach emerytalnych: zaświadczenie (...)S.A. z 06.03.2017 r. k.14-14v.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 11 sierpnia 2017 r., znak: (...), odmówił przyznania wnioskodawczyni B. M. prawa do rekompensaty z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, ponieważ na dzień 31 grudnia 2008 r. nie udowodniła żadnego okresu pracy w szczególnych warunkach wobec wymaganych co najmniej 15 lat. Organ rentowy wskazał, że nadal nie uznał jako pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia w(...)S.A. od 01 września 1976 r. do 07 grudnia 2003 r., ponieważ z nadesłanych dokumentów między innymi charakterystyki stanowiska i zakresu obowiązków wynika, iż wnioskodawczyni wykonywała szereg obowiązków nie związanych z pracą na stanowisku „operator mikroskopów i monitorów ekranowych”. Ubezpieczona zajmowała stanowiska, na których posługiwanie się w pracy komputerem zaopatrzonym w monitor ekranowy, bez względu na czas korzystania z tego urządzenia elektronicznego nie wystarczy do zaliczenia jako kwalifikowanego zatrudnienia o znacznej szkodliwości dla zdrowia lub o znacznej uciążliwości. Nie mogła to zatem być praca wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako operator mikroskopów i monitorów ekranowych.

(o k o l i c z n o ś c i n i e s p o r n e)

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 21 ustawy z dnia 19.12.2008 r. o emeryturach pomostowych (t.jedn.: Dz.U. z 2015 r., poz. 965 z późn. zm.), rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma on okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 2). W myśl art. 23 ustawy, ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę. Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (ust. 2).

Rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom zatrudnionym w szczególnych warunkach przysługuje prawo do emerytury (a w rozpoznawanej sprawie – prawo do rekompensaty), ustala się na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 z późn. zm.). Rozporządzenie to stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia (§ 1 ust. 1). Z kolei w myśl § 2 ust. 1 tego rozporządzenia, okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

W rozpoznawanej sprawie jedynie sporne było, czy wnioskodawczyni posiada co najmniej 15-letni staż pracy wymienionej w wykazie A dział XIV, poz. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r., w szczególnych warunkach, uprawniający ją do rekompensaty określonej przepisami ustawy o emeryturach pomostowych. Istota sprawy wymagała ustalenia, czy B. M. wykonywała prace szczególnie obciążające wzrok i wymagające precyzyjnego widzenia – w kartografii, montażu mikroelementów wymagającego posługiwanie się przyrządami optycznymi oraz przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych.

Na podkreślenie zasługuje wynikający z zebranego materiału fakt, że technologia istotnie zmieniła się po powrocie wnioskodawczyni z urlopu macierzyńskiego (15 stycznia 1990 r), kiedy pojawiły się komputery osobiste. Ta niesporna – szczególnie w świetle treści odwołania – okoliczność wynika przede wszystkim z treści odwołania oraz wyjaśnienia wnioskodawczyni (k. 34 in fine). Do tego czasu jej podstawowym obowiązkiem było przygotowanie nośników dla systemów finansowo-księgowych, płace, kadry, gospodarka materiałowa (vide odwołanie). W tym czasie – na co wskazują zeznanie świadka J. S. i wyjaśnienie wnioskodawczyni - nośnikami informacji były karty perforowane.

Jako ustawiacz maszyn elektronicznych (...) B. M. wykonywała pracę polegającą na wprowadzaniu albo sprawdzaniu danych na dziurkarkach i sprawdzarkach; były to prymitywne komputery. W skład wyposażenia wchodziły również urządzenia służące do wytwarzania kart perforowanych. Jak wynika z jej wyjaśnień, praca polegała na wprowadzaniu przy użyciu klawiatury danych systemowych. Sąd nie uwzględnił wyjaśnienia wnioskodawczynie w tej części, kiedy twierdziła, że wówczas dane, które wprowadzała były wyświetlane na monitorze. Monitory, co wprost wynika z zeznania świadka Z. S., pojawiły się około 1994 r. Do tego czasu dziurkarki i sprawdzarki wyposażone były w niewielki ekran ukazujący jedynie godzinę i ilość wydrukowanych kart. Zebrany w sprawie materiał uzasadnia ustalenie, że wnioskodawczynie była zapoznana z budową i działaniem oraz przeszkolona w zakresie obsługi operatorskiej maszyn elektrycznych (...) (...). Jak wynika z opinii, (...) była zarówno urządzeniami obejmującymi czytniki kart, perforatory kart oraz dziurkarko-sprawdzarki, jak również system oparty na kartach perforowanych. Przedkładając do sprawy pracę T. W. „Podstawowe wiadomości o maszynach liczących. Tradycyjne i współczesne środki techniki obliczeniowej.” Dział Wydawnictwa SGGW. Warszawa 1965), a także fotokopie urządzeń strona pozwana wykazała, iż wyposażenie (...), jak i działających według jej podobnych zasad innych tego typu urządzeń (I., U.) nie obejmowało monitora. Poza tym należy także podkreślić, że wskazane w zakresie obowiązków na stanowisku starszego referenta technicznego ds. (...) liczne obowiązki nie dowodzą, że wnioskodawczynie wykonywała prace szczególnie narażające narząd wzroku i wymagające precyzyjnego widzenia przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Brak jest bowiem wiarygodnych danych ku temu by twierdzić, że szczególnie narząd wzroku narażały udział przy programowaniu, wdrażaniu i eksploatacji systemów informatycznych pracodawcy, prawidłowym przygotowaniu zadań do wykonania przez komputer, wdrażaniu nowych technologii przetwarzania, gospodarce taśmami magnetycznymi i innymi nośnikami informacji, czy też w końcu także terminowym drukowaniu wydawnictw kontrolnych i użytkowych.

Zebrany w sprawie materiał wskazuje także na to, że w okresie po dniu powrotu z urlopu wychowawczego (15 stycznia 1990 r.) do obowiązków wnioskodawczynie należało szereg czynności, które nie obciążały szczególnie narządu wzroku i nie wymagały precyzyjnego widzenia w związku z obsługą elektronicznych monitorów ekranowych. Nie wszystkie bowiem wchodzące w zakres obowiązków wnioskodawczynie prace wymagały obsługi takich monitorów, szczególnie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Na wykonywanie niektórych takich prac wskazał w opinii biegły. Poza wskazanymi przez niego pracami, po dniu 15 stycznia 1990 r. wnioskodawczynie wykonywała także czynności niezwiązanych bezpośrednio z obsługą urządzeń informatycznych, np. wymienione przez biegłego ewidencjonowanie czasu pracy pracowników działu, wystawianie przepustek jednorazowych i ich rejestracja, sporządzanie dowodów zarobkowych pracowników. Poza tymi czynnościami, już od 01 października 1981 r. do jej obowiązków należało także prowadzenie rejestrów dotyczących zwolnień chorobowych, rozłąk, „archiwowanie” dokumentów związanych z ewidencją czasu pracy, sporządzanie wykazów na bony towarowe dla pracowników działu. Od 01 września 1990 r., na stanowisku specjalisty ds. informatyki, do tych obowiązków doszły sprawy osobowe działu, sporządzanie imiennych wykazów pracowników działu (np. na bilety), gospodarka materiałowa, przedmioty nietrwałe, i informatyzacje dla materiałów i półfabrykatów, płace pracowników na stanowiskach robotniczych, prawidłowa gospodarka taśmami magnetycznymi oraz innymi nośnikami informacji, kompletowanie i przechowywanie oprogramowania źródłowego i binarnego, terminowe drukowanie wydawnictw kontrolnych i użytkowych, kontrola spływu dokumentów źródłowych. Znaczenie tych prac w kontekście uprawnień do rekompensaty z tytułu wykonywania prac w szczególnych warunkach marginalizuje zarówno biegły jak i ubezpieczona. Treść odwołania wskazuje na to, że nawet dla B. M. jest oczywiste, że niektóre z wymienionych „w obowiązkach” prac nie mieści się w pojęciu prac w szczególnych warunkach. Twierdzi mianowicie, że „reszta prac była wymieniona może w obowiązkach ale albo robiła to inna osoba albo nie była realizowana.” i dodaje, że „oczywiście w chwilach wolnych na polecenie kierownika ...” i „... więcej niż bardzo sporadycznie ...” wykonywała je. Niewątpliwie w świetle zebranego w sprawie materiału B. M. wykonywała – w świetle opinii – przede wszystkim prace – w jej ocenie - w szczególnych warunkach ale także zakresem jej obowiązków objęte były także inne, nie noszące takiej szczególnej właściwości prace przy obsłudze monitorów ekranowych szczególnie obciążające wzrok i wymagające precyzyjnego widzenia. Nie były to przy tym prace jednostkowe, bowiem ich lista jest stosunkowo długa. Tłumaczenie więc, że takich dodatkowych obowiązków wnioskodawczynie nie realizowała, bądź realizowała je „więcej niż sporadycznie” albo robiła to inna osoba, nie jest wiarygodne. W świetle zatem zebranego w sprawie materiału i powyższych rozważań, wbrew wnioskowi opinii, ze względu na obowiązek wykonywania

szeregu dodatkowych prac nie mieszczących się w pojęciu prac w szczególnych warunkach, wnioskodawczyni nie wykonywała takich prac stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. W tym zakresie Sąd nie podziela wniosku opinii. Należy bowiem w tym miejscu dodatkowo zauważyć, iż przepisy regulujące prawo do emerytur wcześniejszych i emerytur pomostowych, i powiązanej z nimi rekompensaty, ze względu na ich szczególny charakter nie mogą być interpretowane rozszerzająco. W końcu także, w ocenie uznania za prace w szczególnych warunkach, ujętej w wykazie A, dziale XIV, pkt 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07 lutego 1983 r., praca przy użyciu komputera osobistego nie może być uznawana jako wykonywana w szczególnych warunkach dla celów emerytalnych (por. postanowienie Sąd Najwyższego – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 30 października 2013 r., II UK 282/13; Legalis numer 1033815). W przekonaniu Sądu charakter pracy wykonywanej przez ubezpieczoną nie wymagał takich czynności jak nieustanne wpatrywanie się w monitor, wyszukiwanie drobnych elementów, punktów, szczegółów w obrazie monitora, co wymagane jest np. w kartografii, w wieży kontroli lotów, czy monitoringu obiektów i ulic, które to prace należy kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych (por. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 02 sierpnia 2012 r., III AUa 667/12). Nie ma pozytywnej regulacji normatywnej, która ex definitione pozwalałaby przyjąć, że każda praca w pełnym wymiarze na stanowisku pracy wyposażonym w monitor ekranowy jest pracą w szczególnych warunkach, w rozumieniu pkt 5, dział XIV, wykaz A rozporządzenia z 07 lutego 1983 r. (wyrok Sądu Najwyższego z 08 marca 2008 r., II UK 236/09). Praca z pomocą komputera nie jest pracą przy obsłudze elektronicznych monitorów ekranowych (postanowienia Sądu Najwyższego z 22 marca 2012 r., I UK 403/11, z 07 maja 2013 r., II UK 5/13). W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalona jest wykładnia, że posługiwanie się na stanowisku pracy komputerem nie jest wystarczające do uznania za pracę w szczególnych warunkach (por. wyroki z 19.09.2007 r., III UK 38/07, OSNP 2008 nr 21-22, poz. 329, z 08 marca 2010 r., II UK 236/09, z 02 lutego 2012 r., II UK 118/11, z 16 kwietnia 2013 r., II UK 236/12, z 29 stycznia 2014 r., I UK 376/13).

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy wskazuje zatem na to, że ustalenia zaskarżonej decyzji są prawidłowe bowiem wnioskodawczyni nie wykazała wymaganych co najmniej 15 lat wykonywania pracy w szczególnych warunkach stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

Mając na uwadze powyższe Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., pozbawione uzasadnionych podstaw odwołanie oddalił.